

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ:	Ιωάννης Αντωνόπουλος , Ζωγράφος, Χαράκτης, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης Μαρία Δουκάκη , Ζωγράφος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ:	Αντώνης Βάος , Ζωγράφος, Επίκουρος Καθηγητής Παν/μίου Πατρών Δημήτρης Σεβαστάκης , Ζωγράφος, Λέκτορας Ε.Μ.Π. Αριστομένης Κατσούλας , Ζωγράφος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ:	Απόστολος Βασιλακάκης , Ζωγράφος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:	Γεωργία Ζήση , Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ:	Γεώργιος Σιγάλας , Ζωγράφος, Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΠΟΕΡΓΟΥ:	Αργυρώ Μάρκου , Ζωγράφος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης
ΕΞΩΦΥΛΛΟ:	Θεόδωρος Πάντος , Ζωγράφος
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:	ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΒΑΝΗ

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ. Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Πράξη με τίτλο:	«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»
	Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου Αντώνιος Σ. Μπομπέτης Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
	Αναπληρωτές Επιστημονικοί Υπεύθυνοι Έργου Γεώργιος Κ. Παληός Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
	Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΜΑΚΕΤΑΣ,
ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΛΛΑΓΩΝ ΒΑΣΕΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ,
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ / Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Ιωάννης Αντωνόπουλος Μαρία Δουκάκη

ΕΙΚΑΣΤΙΚά

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
----------------	---

1^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΜΟΡΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΘΕΜΑ 1: Το φως και οι φωτοσκιάσεις	6
ΘΕΜΑ 2: Ο όγκος μέσα από τον τόνο και το χρώμα	8
ΘΕΜΑ 3: Ο χώρος και το βάθος	10
ΘΕΜΑ 4: Κίνηση, ένταση και δυναμική	12
ΘΕΜΑ 5: Η δομή και η σύνθεση	14

2^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

ΘΕΜΑ 1: Σχέδιο γραφιστικής	16
ΘΕΜΑ 2: Βιομηχανικός σχεδιασμός	18
ΘΕΜΑ 3: Σχεδιασμός ενδύματος και μόδα	20

3^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

ΘΕΜΑ 1: Φωτογραφία	22
ΘΕΜΑ 2: Βίντεο και Ηλεκτρονικός Υπολογιστής	24

4^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΘΕΜΑ 1: Αφηρημένη Τέχνη - τα μη παραστατικά έργα	26
ΘΕΜΑ 2: Ασαμπλάζ, παρεμβάσεις στον χώρο	28
ΘΕΜΑ 3: Ομοιότητες και διαφορές των Καλών τεχνών	30

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το τετράδιο εργασιών συμπληρώνει και εμπλουτίζει το βιβλίο του μαθητή. Αναφέρεται στις ενότητες του βιβλίου και περιέχει ασκήσεις, ερωτήσεις, προτάσεις για τη δημιουργία έργων καθώς και υποδείξεις για δραστηριότητες.

Με τις εργασίες σας θα εμβαθύνετε και στις δυο πλευρές του αισθητικού γεγονότος, δρώντας τόσο από την πλευρά του θεατή όσο και από αυτή του καλλιτέχνη.

Όταν οι θεατές έχουν αισθητική παιδεία, με ακονισμένο μυαλό, ευαισθησίες και φαντασία, μπορούν να διερευνούν και να κατανοούν τις μορφές και τις αισθητικές αξίες ενός έργου, προσδίδοντας νέες διαστάσεις στο δημιούργημα προεκτείνοντας τις σκέψεις τους. Η ανάγνωση και η ανάλυση της τέχνης, τους οδηγεί σε πλούσια και ολόπλευρη εμπειρία εξασφαλίζοντας πνευματική χαρά και αισθητική απόλαυση.

Ως καλλιτέχνες μπορούμε να ζούμε την περιπέτεια της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Νιώθουμε τις ιδιότητες των υλικών, τις δυσκολίες του πλασίματος της φόρμας και επινοούμε τρόπους αισθητικών λύσεων.

Η δημιουργία και η ανάλυση του έργου τέχνης είναι διαφορετικές αλλά συγγενικές ενέργειες, καθώς η δεύτερη προϋποθέτει την πρώτη. Με τη δημιουργία επομένως δικών σας έργων θα μπορέσετε να κατανοήσετε τα έργα των καλλιτεχνών και των συμμαθητών σας, ώστε απολαμβάνοντας τα έργα τους να γίνετε πιο δημιουργικοί οι ίδιοι.

ΘΕΜΑ 1 Το φως και οι φωτοσκιάσεις

Ο τρόπος που φωτίζεται ένα πρόσωπο ή ένα αντικείμενο μας δημιουργεί διαφορετική αίσθηση.

1. Στις παρακάτω εικόνες να εντοπίσετε α) το είδος του φωτός (φυσικό, τεχνητό), β) την ένταση, γ) την κατεύθυνσή του. Τι αίσθηση σας δημιουργεί κάθε εικόνα;

1. Σάρτζεντ, «Οι θυγατέρες του Έντουαρντ», 1882 (λεπτομέρεια).

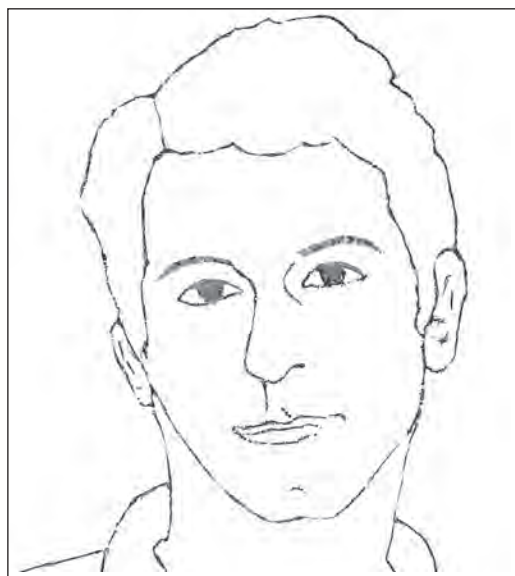
2. Γιόρντανς, «Ο ζωγράφος και η οικογένειά του», 1621.

3. Γκόγια, «Η ομπρέλα», 1777 (λεπτομέρεια).

Οι φωτοσκιάσεις ζωντανεύουν το σχέδιο και του προσδίδουν χαρακτήρα.

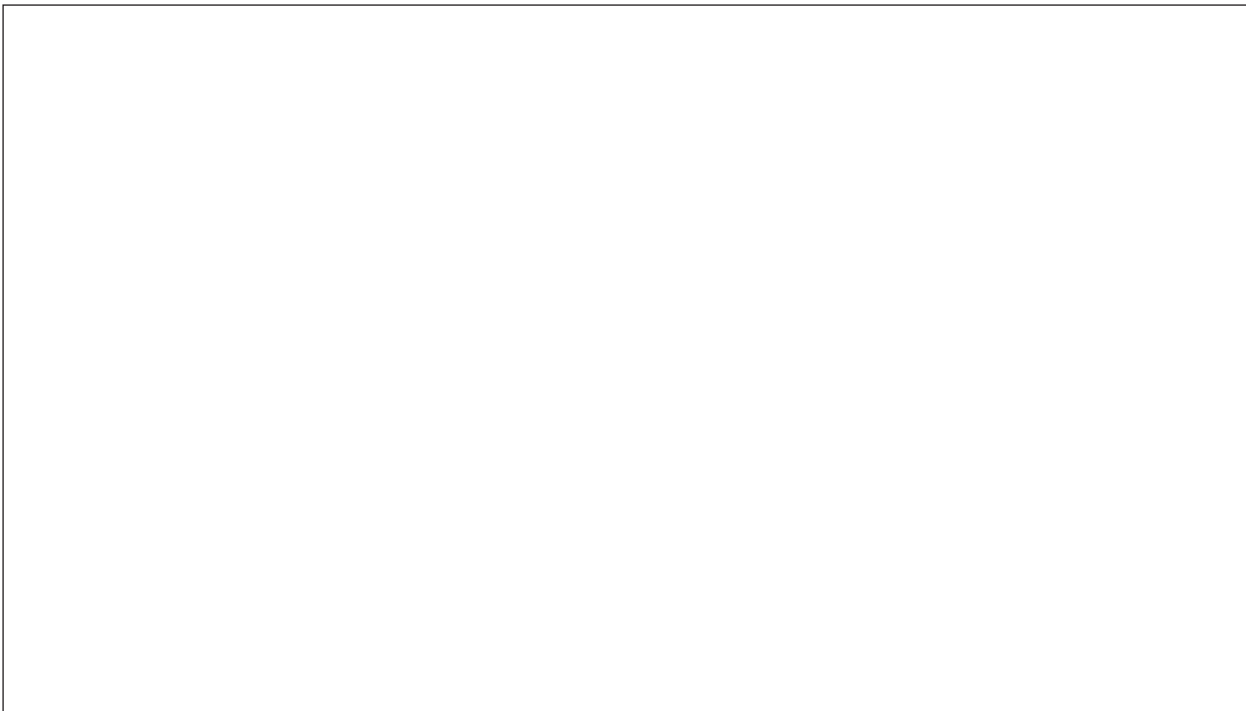
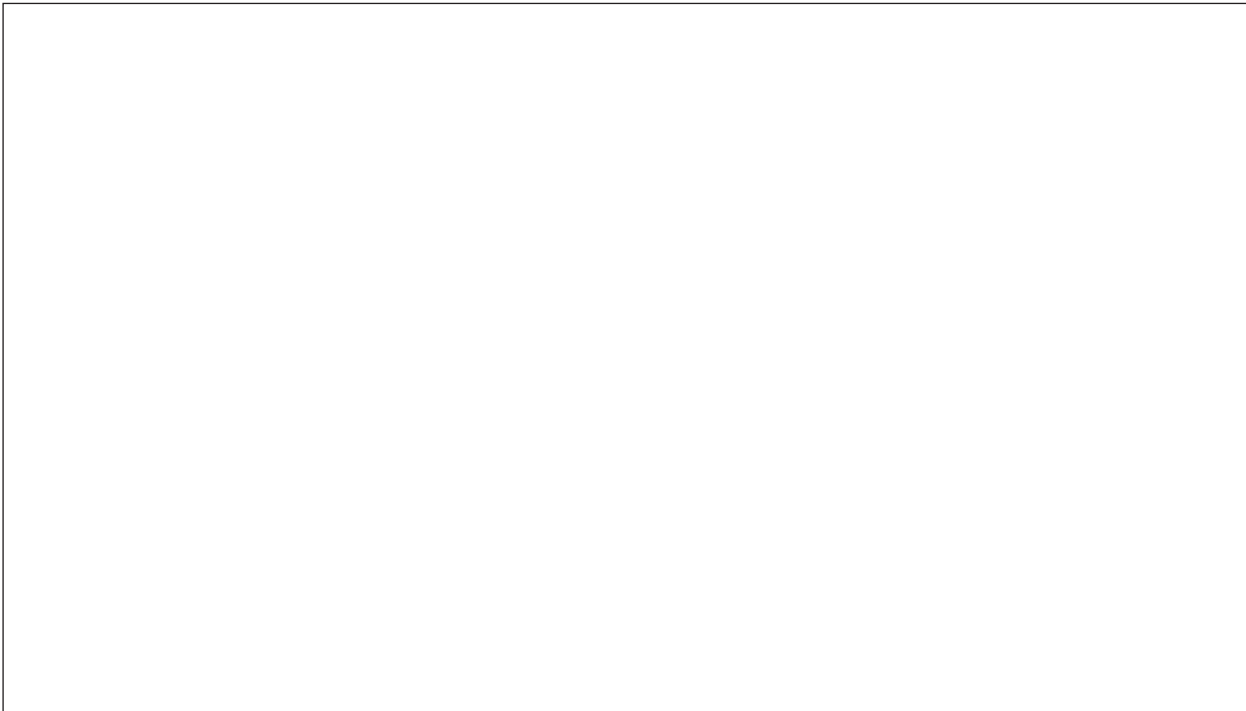
2. Να φωτοσκιάσετε τα παρακάτω πορτρέτα με δυο διαφορετικούς τρόπους α) σκληρή αντίθεση φωτός-σκιάς και β) μαλακή τονική διαβάθμιση.

Το φως και οι φωτοσκιάσεις

Μια μη παραστατική σύνθεση ζωγραφισμένη με μολύβι αποκτά αισθητικές ποιότητες όταν έχει ποικιλία στους τόνους με αντιθέσεις ή αρμονίες.

3. Να χωρίσετε το πρώτο παραλληλόγραμμο με τεμνόμενες καμπύλες γραμμές και να δημιουργήσετε μια σύνθεση με τονικές αρμονίες. Το δεύτερο να το χωρίσετε με τεμνόμενες ευθείες και να δημιουργήσετε μια σύνθεση με τονικές αντιθέσεις.

«Το μάτι και το χέρι είναι ο πατέρας και η μητέρα της καλλιτεχνικής πράξης». Ρ. Αρνχάιμ
 1. Να εξετάσετε τα αντικείμενα των φωτογραφιών αναζητώντας τα γεωμετρικά στερεά στα οποία μπορούν να αναλυθούν οι φόρμες τους και αφού τα σχεδιάσετε να τα φωτοσκιάσετε με τρεις τόνους.

1.

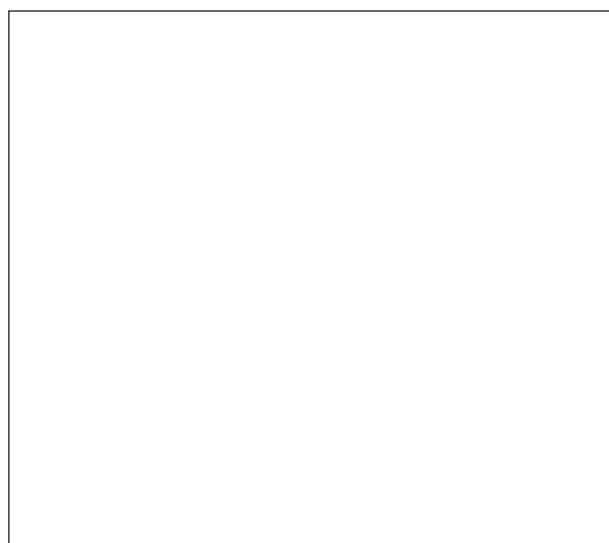
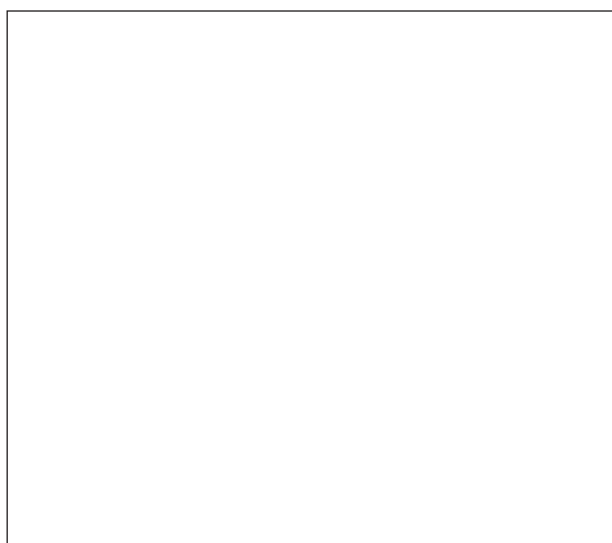
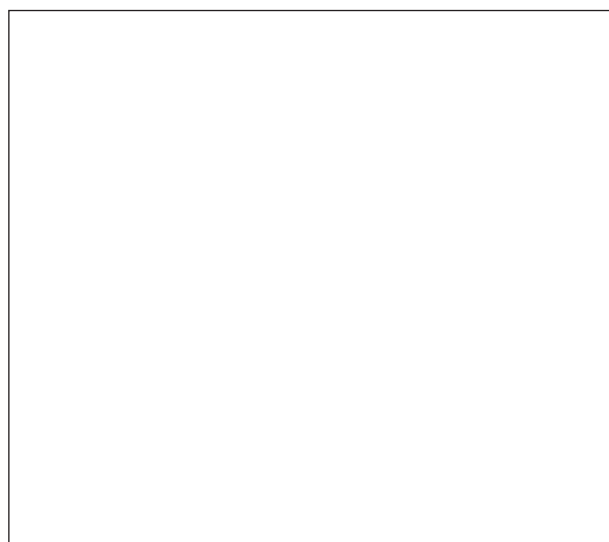
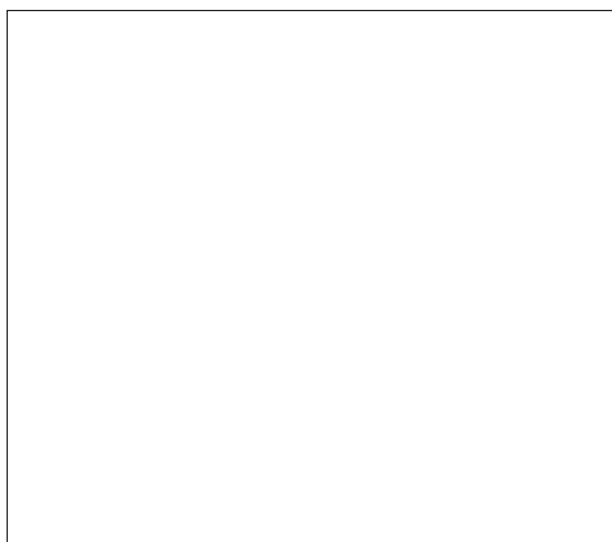
2.

3.

4.

Ο όγκος μέσα από τον τόνο και το χρώμα

2. Να συγκρίνετε τα παρακάτω έργα των **Ελλήνων ζωγράφων της Σχολής του Μονάχου** και να βρείτε τα στοιχεία που προσδιορίζουν το κοινό ύφος τους.

3. Να συγγράψετε ένα σύντομο άρθρο για κάποιο έργο αυτών των Ελλήνων καλλιτεχνών.

5. Πανταζής, «Νεκρή φύση με κυδώνι».

6. Λύτρας, «Τα κάλαντα», 1873.

7. Γύζης, «Μετά την καταστροφή των Ψαρών», 1878.

8. Βολανάκης, «Η πυρπόληση της τουρκικής φρεγάτας από τον Παπανικολή», 1882.

9. Λεμπέσης, «Νεκρή φύση», 1878.

10. Ιακωβίδης, «Παιδική συναυλία», 1900.

1. Να εξετάσετε τις εικόνες με τα αρχιτεκτονικά έργα που προέρχονται από τον ελλαδικό χώρο και να τα καταχωρήσετε σε μια από τις περιόδους που αναφέρονται στο βιβλίο του μαθητή.

1.

2.

3.

4.

1.

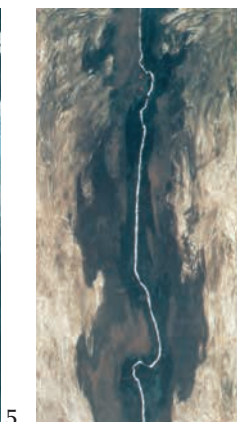
2.

3.

4.

2. Παρατηρώντας τα τέσσερα παρακάτω έργα **Αφηρημένου Εξπρεσιονισμού** και **Γεωμετρικής Αφαίρεσης** να βρείτε και να σημειώσετε σε ποιο αναφέρεται κάθε ένα από τα κείμενα α), β), γ) και δ).

α) Βλέποντας τα έργα του Στιλ έχει κανείς την εντύπωση ότι βρίσκεται μπροστά σε τοπία με ρήγματα και καταρράκτες. = β) Τα έργα του Ρόθκο έχουν ένα μονόχρωμο βάθος επάνω στο οποίο αιωρούνται δυο-τρία οριζόντια ορθογώνια με ασαφή περιγράμματα, με αποτέλεσμα μορφές και χώρος να γίνονται ένα. = γ) Ο Κλάιν στους μεγάλους πίνακές του με τις μνημειακές μαύρες φόρμες επάνω σε άσπρο φόντο ζωγράφισε το δυναμισμό του αστικού περιβάλλοντος και τις γιγάντιες κατασκευές του Μανχάταν (γέφυρες, εναέριο μετρό, δρόμους). = δ) Οι πίνακες του Νιούμαν είναι μονόχρωμες επιφάνειες που διαιρούνται από κατακόρυφες γραμμές. Τον απασχολούσε ο ζωγραφικός χώρος που εκτείνεται προς όλες τις κατευθύνσεις χωρίς όρια. =

5.

6.

7.

8.

Ο χώρος και το βάθος

3. Σε κάθε μια από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες αναφέρονται στην απόδοση του χώρου, να ταιριάξετε ένα από τα τοπία των **Ελλήνων Ζωγράφων** και να σημειώσετε δίπλα τον αριθμό της εικόνας.

- α) ζωγραφικός-ονειρικός χώρος=..... β) καθαρά χρωματικά σχήματα σε προοπτική τοποθέτηση=..... γ) καθαρές χρωματικές φόρμες σε κατακόρυφη οργάνωση του χώρου=..... δ) φανταστικός-εξωπραγματικός χώρος=..... ε) διαχωρισμός των επιπέδων με τόνους και χρώματα=..... ζ) ογκοπλαστικός χώρος=..... η) οργάνωση με γεωμετρικές φόρμες=..... θ) ζωγραφικός-χειρονομιακός χώρος=..... ι) πανοραμικός χώρος με ρυθμική τοποθέτηση των σχημάτων=.....

9. Παρθένης, «Το λιμάνι της Καλαμάτας», 1911.

10. Μαλέας, «Καμμένη Σαντορίνης».

11. Παπαλουκάς, «Ταρσανάς στο Άγιο Όρος», 1935.

12. Χατζηκυριάκος Γκίκας, «Η γη», 1966.

13. Βένιος, «Φολέγανδρος», 1979.

14. Βακαλό, «Από τη σειρά των φεγγαριών».

15. Δεκουλάκος, «Μάνη, Πάλιρος - ένα καλοκαίρι», 1986-91.

16. Κοκκινίδης, «Κάθοδος», 1989.

17. Τέτσης, «Βάρκες», 1998.

Τα μορφικά στοιχεία της ζωγραφικής, σημεία, γραμμές και σχήματα, κατάλληλα τοποθετημένα μπορούν να αποδώσουν τις έννοιες ηρεμία, ένταση και κίνηση.

1. Να αποδώσετε τις έννοιες ηρεμία, ένταση και κίνηση σε 3 σχέδια μόνο με σημεία, σε 3 σχέδια μόνο με γραμμές και σε 3 σχέδια με σημεία, γραμμές και σχήματα.

Η προσεκτική παρατήρηση ενός ζωγραφικού έργου μας αποκαλύπτει τα συστατικά του στοιχεία, τα οποία έχει επεξεργαστεί ο δημιουργός για να αποδώσει τις ιδέες του.

2. Να παρατηρήσετε τα ζωγραφικά έργα στο ίδιο θέμα του βιβλίου σας και να γράψετε για κάθε ένα αν πρώτιστο χαρακτηριστικό του είναι η κίνηση, η ένταση ή η δυναμική.

1. Να δημιουργήσετε 6 συνθέσεις με σχήματα και χρώματα, οι οποίες να βασίζονται στις παρακάτω ασύμμετρες ισορροπίες.

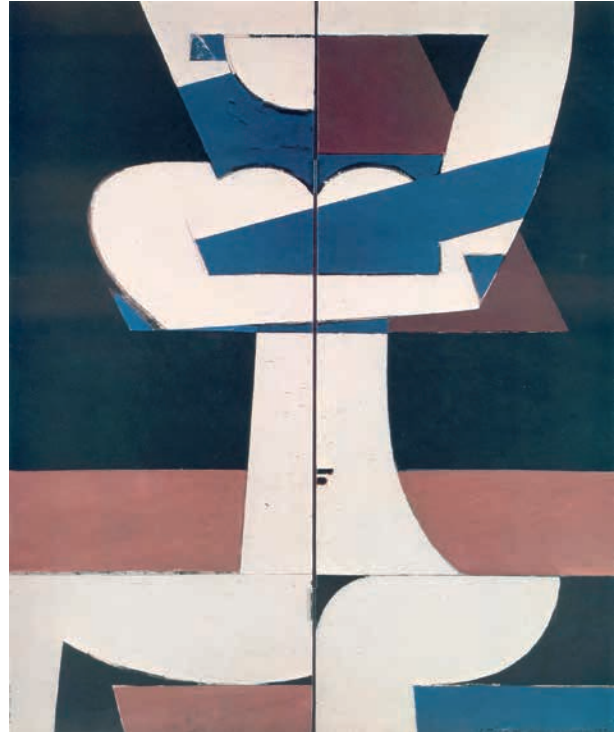
- 1) Ένα μεγάλο σχήμα τραβάει περισσότερο το βλέμμα του θεατή και είναι πιο βαρύ από ένα μικρό.
- 2) Ένα σχήμα είναι πιο βαρύ όταν βρίσκεται στην άκρη της επιφάνειας.
- 3) Ένα σύνθετο σχήμα είναι βαρύτερο από ένα απλό.
- 4) Τα θερμά χρώματα είναι πιο βαριά από τα ψυχρά.
- 5) Τα έντονα χρώματα είναι πιο βαριά από τα απαλά.
- 6) Η βαρύτητα ενός χρώματος αυξάνει όταν δίπλα του μπαίνει το συμπληρωματικό του.

Η δομή και η σύνθεση

2. Να διερευνήσετε τα παρακάτω έργα του **Γιάννη Μόραλη** και να σχεδιάσετε επάνω τους δομικούς άξονές τους.

1. Μόραλης, «Το κορίτσι που ζωγραφίζει», 1971.

2. Μόραλης, «Το κορίτσι που γδύνεται», 1972.

3. Να αναζητήσετε τον τρόπο με τον οποίο ιεραρχούνται τα στοιχεία στις παρακάτω συνθέσεις και να δώσετε τη δική σας ερμηνεία για την επιλογή του καλλιτέχνη.

3. Ντελακρουά, «Η Ελευθερία οδηγεί το λαό», 1830.

4. Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, «Ο διαμερισμός των ματιών του Χριστού», 1579.

